

LBRIS

We know
books

Andrei Țigănaș

1924
RĂZBOIUL CARE
A ȚINUT TREI ZILE

STORY CRAFT
P U B L I S H I N G

UNU

24 august 1924.

Cu trei săptămâni înainte.

Iustin deschide încet un ochi și ține pleoapa ridicată, ca și cum toată greutatea din univers i-ar apăsa genele. Studiază cu atenție raza de soare care vine spre el printr-o crăpătură mică din oblonul de lemn, de la geamul care dă spre curte. Își ridică încet capul, se strâmbă și cască zgomotos. Își plimbă ochii prin toată încăperea, oprindu-se din mișcare ca să privească într-un punct fix pe tavan. Un mic puseu de durere în ceafă îl face să-și coboare repede capul înapoi pe pernă și să rămână nemișcat, ca într-o comă profundă. Stă o vreme cu ochii închiși, însă un zgomot ascuțit, tăios și ritmat, îi înțeapă timpanele și îl face să deschidă amândoi

ochii.

Joagăru' mă-sii, își spune el în gând, fără să poată mișca buzele.

Apucă perna de sub el și dă să și-o pună peste cap, dar se răzgândește. Rămâne cu ea suspendată în aer trântind-o, în cele din urmă, jos, lângă pat. Se întoarce cu fața spre oblonul care aduce raza de lumină în casă și se târâie către marginea patului. Mai cască o dată, apasă cearșaful cu palmele, își lasă greutatea corpului în cele două brațe și se ridică încet pe fund, atingând podeaua cu tălpile goale.

Sunetele din curte se întetesc și dau năvală în camera mică, scundă și tapetată cu lambriuri și lemn de mahon. Se ridică din pat, ferindu-se cu grijă să nu atingă tavanul cu capul. Face doi pași înspre măsuța de lemn de sub geam și se apleacă peste ea. Deschide cu totul obloanele, lăsând toată lumina zilei să îi acopere fața și corpul dezbrăcat de la brâu în sus. Se întoarce către ușa de ieșire și iese pe coridorul casei. Ligheanul cu apă rece îl așteaptă bine fixat pe un stativ metalic. Se apropie și ia apa rece în căușul palmelor aruncându-și-o spre față. Se stropește pe tot corpul. Mușchii de pe umeri, spate, brațe și piept încep să-i tremure. Suflă și gâfâie, iar dărele de apă îi curg pe gât în jos până la brâul țărilor. Pleacă spre cerdac, unde își pune amândouă mâinile pe balustradă, lăsându-și în palme greutatea întregului corp. Îi privește lung pe Volodea și Pantiușa cum ridică un buștean, îl așază pe stativul din mijlocul curții și încep să îl felieze cu fierăstrăul lung și zimțos, lăsând rumegușul să țâșnească și să facă dâre împrejur.

În capătul curții, aproape de grajd și bucătăria de vară, își zărește mama pășind greu, cu spatele aplecat, către cazanul cu mâncarea care fierbe molcom pe un pat de crengi din care iese un foc mic.

“Bună dimineața!” strigă Iustin, către mama lui, dar nu primește vreun răspuns.

Întoarce ochii către Volodea și Pantiușa, care mișcă firezul de un capăt și celălalt ca într-un dans bine sincronizat. Se uită atent la ei, apoi își ia mâinile de pe balustrada cerdacului lăsându-le să coboare încet pe lângă țării lui albi și largi.

“Mamă, bună dimineața!” insistă Iustin privind din nou către cazanul care fierbe.

Femeia ridică ochii din cazan și îi aruncă lui Iustin o privire supărată.

“Dimineață era când ne-am trezit noi, Iustin, nu în prag de amiază când apari și tu pe aici.”

“Da, mamă, știu că v-ați trezit în zori. Meritați cu toții dreaptă răsplată...”

Iustin nu-și duce propoziția la capăt. Mama îl țintește cu ochii mai ceva ca un pușcaș cu arma de vânătoare în mână.

“Dă-i drumul, Iustin. Zi acum tot ce-ai de zis că n-am vreme să stau aici toată ziua.”

Iustin face un pas în spate, apoi își duce ușor o mână pe față, lăsând barba proaspătă și înțepăcioasă să-l gâdile ușor în palmă.

“Dar ce vrei să zic?”

Femeia se sprijină în parul lung de lemn și oftează adânc făcând din încheietura mâinii un gest de sictir.

“Hai, mamă, te rog eu frumos! Iar apleci urechea la ce zice satul? N-a fost nimic aseară. Vrei să vorbim acuma fără pricină.”

Femeia își pune toiagul în mișcare și pășește agale către cerdac făcând ca distanța dintre ei doi să devină din ce în ce mai mică.

“Ce mă mai rogi, Iustin? Să închid ochii la toate nelegiuirile tale? Aia mă rogi? Ia zi, pe unde ai umblat azi-noapte? Că în cameră nu erai când m-am dus eu la culcare.”

“Mamă, hai acum, te rog eu!”

“Da, așa e. N-ai fost nici la miezul nopții când am ieșit în curte să dau drumul la câine.”

Iustin oftează adânc în timp ce-și trece mâna prin părul des și se scarpină pe fața nebărbierită. Doar firele de păr de pe față îi mai acoperă din cicatrici.

“Nu minți că ai fost la Vitia, că am vorbit și cu biata fată. N-ai mai fost la ea de-un car de vreme, că și de ea îți bați joc în loc s-o iei de nevastă.”

“Am fost cu caii aseară, mamă. Eu i-am adus de la pășune. Până i-am băgat, până i-am legat, s-a făcut târziu.”

Femeia bătrână se lasă mai tare în toiag. Ridică privirea spre cer, apoi o lasă din nou în pământ.

“Minte pe cine vrei tu, băiete, dar nu pe femeia care te-a adus pe lume, chiar și așa nătărău cum ești. Ai fost în sat și ai făcut scandal. E-adevărat? Te-ai bătut și ne-ai făcut de rușine, așa-i?”

Iustin începe să pășească fără noimă prin cerdac

ducându-și mâinile pe față.

“N-a fost scandal, măicuță. Am stat și noi la bufet, am băut un cvas, am vorbit ca oamenii. Apăi mai știi și dumneata cum e. Când vorbim se mai întâmplă să ne și certăm, dar nu ne atingem, nu facem rele. Vorbim tare, dar numai atât. Apoi mai bem un cvas și ne înțelegem. Suntem oameni.”

Bătrâna își privește în ochi feciorul. Scoate un icnet ușor de durere și se apropie de el:

“Asta numești tu oameni? Te uiți în ochii mei și minți de se răsuțește taică-tu în mormânt. Ai 27 de ani, ești mare cât nucul ăla din spate, și te ții de porcării în loc să pui osul și să muncești cu noi. Am auzit că Terente a ajuns pe la noi prin sat.”

Iustin iese din cerdac și se îndreaptă spre sârma plină cu haine curate care tronează deasupra intrării. Întinde mâna, înșfacă și îmbracă dintr-o singură mișcare o cămașă lungă și largă la mâneci, care seamănă mai degrabă cu o dulamă preoțească.

“Nu știi cine e Terente, mamă.”

“Îți spun eu, n-ai tu grijă, că la mine vorbele din sat ajung degrabă. Cine umblă toată ziua cu hainele să le spele în vale? Eu sau tu? Eu umblu, Iustin, așa că aflu tot și-ți zic cum stă treaba. Terente e un hoț și-un criminal venit de dincolo de Prut, din zona Brăilei. Țsta omoară bărbați, violează femei și fură din gospodării. Poate dă dracu' să aflu că te-ai înhăitat cu el.”

Din cazanul care fierbe molcom încep să sară pe ici

pe colo bucăți de fiertură, iar din stativul de lemn al lui Volodea și Pantiușa praful de rumeguș se înalță precum un nor. Femeia ridică un deget arătător către Iustin.

“Noi doi o să mai avem de discutat, Iustin, că doar nu crezi că am isprăvit aici. Mă duc înapoi să amestec la spălătura pentru porci. Tu pune-te și ajută la lemne, că feciorii nu mai biruiesc de la atâta treabă, iar tu stai aici și trândăvești. Poate vei binevoi să trândăvești și la amiază când punem mâncarea.”

Iustin se apleacă spre mâna mamei sale și dă să o sărute, dar femeia se întoarce și se depărtează șontâc-șontâc spre cazanul cu fiertură. Iustin mai rămâne o vreme în fața cerdacului și privește spre frații săi care taie lemnele de zor. Pleacă încet către ei cu zelul și pofta unui miel care pășește către măcelar.

“Pe toți îi tăiem?”

Pantiușa se oprește din lucru, lasă firezul din mână și își șterge fruntea asudată cu dosul mânecii.

“Tăiem tot, Iustin și terminăm azi,” răspunde el punându-și mâinile pe genunchi și lăsându-se încet pe brațe, ca un alergător care abia a terminat cursa.

“Volodea,” șoptește Iustin, “vrei să bei un pic de apă rece și să stai la răcoare până mai tai eu oleacă în locul tău?”

Volodea își scarpină fruntea înaltă și depărtează cu degetele picurii de sudoare care i se preling pe frunte. Face din mână un semn de sictir, apoi se întoarce și-și croiește drum spre bucătărie, fără să mai răspundă ceva. Iustin se apleacă spre unul dintre buștenii lăsați în iarbă, îl apucă de

un capăt și așteaptă ca Pantiușa să prindă de partea cealaltă. Fratele său numără până la trei apoi, dintr-o singură mișcare, ridică bucata de lemn pe care o fixează pe capra metalică.

“Hai să curățăm un pic bușteanul înainte să-l tăiem,” zice Pantiușa, care și înșfacă o pânză din hârtie dură lăsată pe jos în iarbă și începe să frece marginile lemnului, curățându-l cu grija unei gospodine certată cu praful din casă.

“Pentru cine sunt lemnele astea, Pantiușănică?”

“Facem chereștea pentru bulgarii din Ciișia. Diseară vin cu două căruțe ca să ia plăcile. Trebuie să le terminăm la timp să scăpăm odată de ei.”

Iustin îndreaptă spatele și încrucișează brațele fără să-și miște privirea de pe fratele său care se oprește din lucru, ridicându-și fața alungită, osoasă.

“Măcar plătesc bine, Pantiușa?”

“Păi ne-am înțeles și noi cum am putut. Adevăru-i că nu prea mai cumpără lumea ca înainte. Acum dacă avem vreun mușteriu trebuie să luăm atâția bani cât ne dă el. Și când mă gândesc, măi, Iustin, ce de lume venea pe aici când trăia tata. Era de lucru, veneau bani, nu ca acum. Ce bine mergea!”

Iustin își ia mâinile din sân și alungă musca ce-l înconjoară.

“Pantiușa, de ce trebuie noi să lucrăm și să ne chinuim așa de mult? Asta înseamnă că ne merge bine? Asta e viață, să ne rupem noi spatele? Uită-te și la mămica. Abia mai suflă cu spălătura aia pe care o tot fierbe de două ceasuri. De ce? Ca să putem să vindem și noi trei porci de Crăciun?”

Pantiușa se apropie de Iustin cu un zâmbet larg și cu pumnul strâns îl lovește ușor de tot în umăr, ca și cum l-ar provoca la o leapșă.

“Tu te plângi, băi, Iustin? Dă-o dracului de treabă că abia te-ai deșteptat și încă n-ai făcut nimic. Măcar la aghioase ai tras destul?”

Râsetul zgomotos al Pantiușei întoarce privirea încruntată a mamei, care încetează o clipă să mai amestece mâncarea din cazan.

“De ce-mi zici, Pantiușa, vorbele astea? În alte dăți m-am trezit și eu cu voi în zori. Ce-aveți cu mine?”

Iustin înșfacă un capăt de fierăstrău așteptând semnal de la Pantiușa, care apucă celălalt colț. Începe să taie bucata de lemn cu zvâcniri ample din umăr. Lemnul se feliază încet și fiecare fâșie care se desprinde de trunchi cade într-o baltă mare de rumeguș.

Pantiușa lasă jos joagărul și oprește mișcarea. Începe să zâmbească din nou când o vede pe mama că pleacă spre fundul grădinii și se face nevăzută.

“Dacă ai putea, Iustin, să tai lemnele din curte la fel de vioi cum l-ai bătut pe Kiril aseară la Ghenadie-n bufet, am isprăvi și noi oleacă mai iute.”

Iustin lasă și el fierăstrăul din mână și se oprește privind-și fratele încruntat.

“Pantiușa, Kiril și-a făcut-o cu mâna lui, acolo la bufet! A vorbit-o de rău pe mama. Eu pot a pricepe multe, dar de măicuța noastră să nu se lege nimeni, că-i scot dinții din gură. Îl și omor dacă trebuie!”

“Omule, Kiril era beat. Tu l-ai luat de gât, i-ai rupt doi dinți cu capul și l-ai trecut prin geam. I-ai tăiat fața, ești nebun? Vrei să te mai ia poliția o dată? Nu ți-a fost de-ajuns? Nici nu știi cum ai scăpat. Uite, noi muncim de dimineața până seara ca să punem uhaua² pe masă și tu ne faci de mirul lumii în sat? E nu zic că n-ai dreptate, dar las-o și tu mai ușor.”

Iustin își strânge pumnul și își apasă maxilarele ca un animal de pradă înainte să-și înhațe fiara.

“Pantiușanică, nu trebuie să fim slugile nimănui ca să punem uhaua pe masă!”

“Nu-mi întoarce vorba, Iustin, că noi de bătaie discutăm aici, nu de slugărit! Eu știu că nu trebuie să fim slugi, dar dacă oamenii ăștia ne plătesc, ce vrei să facem? Să murim de foame? Crezi că mie-mi tihnește să trudem atâta și să văd de la o zi la alta că banii sunt tot mai puțini și o ducem tot mai greu? Eu îți zic doar să isprăvești cu scandalurile.”

Iustin se depărtează de buștean și își lasă fața în mâini, trăgând zgomotos aer în piept și suflându-l afară. Apucă din nou joagărul lung și începe să taie cu Pantiușa împreună.

“O să fim liberi!” șoptește Iustin printre mișcări și găfâituri.

“Ce-ai zis? Nu te aud!”

Iustin nu mai răspunde. Mișcă firezul mai abitir, făcându-l și pe Pantiușa să găfâie de partea cealaltă a bușteanului. Fierăstrăul lasă șanțuri tot mai adânci în bușteanul de lemn, iar praful care se ridică i se amestecă

² Ciorbă de pește (rus.)

LIBRIS We know books

ușor cu transpirația de pe frunte. Un sunet de fundal venit de la poarta curții îl face pe Iustin să se oprească:

“Alo! E cineva?”

De partea cealaltă a porții, la drum, un bărbat mic de statură cu un chipiu pe cap ridică o mână cu un plic.

“Pe cine cauți?” întreabă Pantiușa.

“Iustin Almazov Batișceff stă aci?”

“Aci e,” răspunde Pantiușa. “Ce vrei de la el?”

“Are o telegramă. Să vie s-o ia.”

Iustin își șterge fruntea și o ia către poarta de intrare. Se apropie de gard, privește lung bărbatul de partea cealaltă și îi ia, în cele din urmă, plicul din mână. Îl privește, întorcându-l pe amândouă părțile. Bărbatul dă din cap în semn de binețe și se depărtează fără să mai zică nimic.

Iustin îl privește cum pleacă, ținând plicul între degete ca pe o țigară aprinsă.